

හතර වන ජාත්‍යන්තරයේ ජාත්‍යන්තර කම්ටුවේ ප්‍රකාශනය

හුආවේ විධායක මෙන්ග් අත්අඩංගුවට ගැනීමෙන් වෙළඳපොළ කැලඹේ

Huawei executive Meng's arrest sparks market turbulence

නික් බිම්ස් විසිනි

2018 දෙසැම්බර් 7

අර්ධකාන්ත අධිකරණ දෙපාර්තමේන්තුවේ ඉල්ලීම පරිදි සම්බාධක කඩකරමින් ඉරානය සමඟ වෙළඳාම් කිරීම පිලිබඳ වෝදනා යටතේ ඒන අධි තාක්ෂනික සන්නිවේදන සමාගමක් වන හුආවේ ප්‍රධාන මූල්‍ය නිලධාරී මෙන්ග් වෙන්මේ කැනඩාවේදී අත්අඩංගුවට ගෙන එරටට බාරදීමට කටයුතු කිරීමත් සමඟ යුරෝපයේ හා ආසියාවේ කොටස් වෙළඳපොළවල් කැලඹීමට පත්වුණු අතර 6දා වෝල් විදියේ දැඩි පැද්දීම් ඇති කළේය.

වෝල් විදියේ කැලඹීම හටගත්තේ, අනාගත තොග වෙළඳාම උදැසන ඇරඹීමත් සමඟ එය මෙහෙයවන සීඑම්සී සමූහ ව්‍යාපාරය "අස්ථාවරත්වය නිසා" කෙටි වේලාවකට වෙළඳාම නතර කිරීමත් සමඟය.

වෙළඳාම පටන්ගැනීමත් සමඟ දෙපැයක් තිස්සේ වෙළඳපොළ බිඳවැටුණු අතර පසුව එය යථා තත්වයට පත් වුනේ ඩව් ජෝන්ස් දර්ශකය ඒකක 80න් පහත අගයක් සලකුණු කරමිනි.

ඊට පෙර ආසියානු වෙළඳපොළවල් සියයට 2.5-3 අතර ප්‍රමාණයකින් පහත වැටුනේ, මෙන්ග් අත්අඩංගුවට ගැනීමේ ප්‍රචාන්තිය පලවීමත් සමඟ ඇමරිකාව හා චීනය අතර වෙළඳ යුද්ධයේ සටන් විරාමය සුන්චි යාමේ තර්ජනය මතු කරමිනි. ඉන් පසුව යුරෝපීය වෙළඳපොළවල් ද සියයට 3න් පමණ පහත වැටුනි. යුරෝපීය ස්ටොක්ස්600 දර්ශකය සියයට 3.1න් පහත ගියේය. එය 2016දී බ්‍රිතාන්‍යය යුරෝපීය සංගමයෙන් ඉවත්වීමට ඡන්දය දීමෙන් පසුව දිනක් ඇතුලත සිදුවූ වැටීම ද ඉක්මවා ගියේය. බ්‍රිතාන්‍යයේ ෆුට්සි දර්ශකය සියයට 3.2න් පහත වැටුනේ දෙවසරකට පසුව එලඹී නරකම දිනය සටහන් කරමිනි.

ඉන් පසුව වෙළඳපොළ කැලඹීම වෝල් විදියට පැතිර ගිය අතර දහවල් වන විට ඩව් ජෝන්ස් දර්ශකය ඒකක 784න් පිරිහුනි. ඊට පෙර දිනයේ ඒකක 800 වැටීමත් සමඟ ගත් කල මුදු වැටීම දින එකහමාරක් තුල

ඒකක 1500කි. හිටපු ජනාධිපති ජෝර්ජ් ඩබ්ලිව් බුෂ්ගේ අවමඟුල නිසා එදින වරුවකින් වෙළඳපොළ වසා දැමීම නිසාය ඒ.

පසුව, එලඹෙන වසරේ පොලී අනුපාත වැඩි කිරීම පිලිබඳව තත්වය කිරා මැන බැලීමේ ප්‍රවිෂ්ටයක් ගැනීමට ෆෙඩරල් මහ බැංකුව සලකා බලමින් සිටින බව වෝල්ස්ට්‍රීට් ජර්නල් පුවත්පත වාර්තා කිරීමත් සමඟ, පසුගිය දෙමස තිස්සේ ඇතිව තිබූ වෙළඳපොළ අස්ථාවරත්වය ප්‍රකාශ කරමින් වෙළඳපොළේ නැඟීමක් ඇති විය. වාර්තාව සඳහන් කල පරිදි, මේ මාසයේ පොලී අනුපාතය සියයට 0.25න් වැඩි කිරීමෙන් පසුව කුමක් කරන්නේදැයි බැංකු නිලධාරීන් දැන නොසිටී. බලාපොරොත්තු පලව තිබුනේ මහ බැංකුව 2019 වසර තුල ද පොලී අනුපාත වැඩිකරනු ඇති බවටය. එහෙත් මේ නිසා ආර්ථික පසුබැමක් ඇති විය හැකි බවට වැඩෙන කනස්සල්ලක් පැවතුනි. පසුගිය මාසයේදී බැංකු අධිපති ජොරොම් පවල් ඇඟවුම් කලේ, බැංකුවේ පාදක අනුපාතය උපරිමයට පැමිණ ඇති බවටය. එහි අර්ථය අනාගතයේ වැඩිවීම් මන්දගාමී වියහැකි බව හෝ මුලුමනින්ම නතර වියහැකි බවයි.

එසේම වෙළඳපොළ ඇට්ලන්ටා ෆෙඩරල් බැංකුවේ සභාපති රෆායෙල් බොස්ටික් 6දා කල කථාවෙන් ද උත්තේජනයක් ලැබීය. ඔහු පැවසුවේ මහ බැංකුව මන්දගාමීත්වයේ "හු හඬක දුරන් ඇති" බවය. එහි අර්ථය අනුපාතයේ උත්තේජනයක් හෝ ආර්ථිකයේ මන්දගාමීත්වයක් ඇති නොවන බවයි.

මෙන්ග් අත්අඩංගුවට ගැනීමත් ඇමරිකාවට බාරදීමේ උත්සාහයක් ඇති බවටත් වාර්තා පලවුනේ, ඇමරිකාව හා චීනය වෙනස්වූ අර්ථකථනයන් ඉදිරිපත් කල ට්‍රම්ප් හා සී අතර පැවති සාකච්ඡාවල සැබෑ එකඟත්වයන් පිලිබඳ ව්‍යාකූලත්වයක් පවතිද්දීමය.

හුආවේට එරෙහි පියවර වෙළඳාමට සෘජු ලෙසකින් සම්බන්ධ නැත. මක්නිසා ද යත්, එය පදනම් වුනේ සමාගම ඉරානයට එරෙහි ඇමරිකානු සම්බාධක උල්ලංඝනය කලේය යන වෝදනාව මත වීම නිසාය. එසේ වුවහොත් එය ක්ෂනිකවම වෙළඳ ගිවිසුමක්

ඇතිවීම වලක්වනු ඇත.

ආයෝජන බැංකුවක් වන ජේෆර්සන් ව්‍යාපාර වස්තු මූලෝපායඥ ලබාත් යූ ඊනැන්ෂල් ටයිම්ස් වෙත පැවසුවේ, "චීනයේ ජාතික ප්‍රමුඛයෙකුට විරුද්ධව වෙලදපොළ සම්බාධක හා පරීක්ෂන පැවැත්වීමෙන් චීනයට දඬුවම් කිරීමක් මෙය, අපි හිතන්නේ ප්‍රධානම මූල්‍ය නිලධාරියා අත්අඩංගුවට ගැනීම එරට නොඉවසනු ඇති බවයි." එක්සත් ජනපදය පිලිවෙත වෙනස් නොකරන්නේ නම් "වෙලද සාකච්ඡා බරපතල ව්‍යසනයකට මුහුණ දෙනු ඇත."

හුආවේ සමාගමට එරෙහි පියවර සලකනු කරන්නේ, ගැටුම වෙලදාම මුල්කරගත්තක් නොවන බවයි. එය මුල්බැස ඇත්තේ, සිය ගෝලී අධිකාරයට තර්ජනයක් ලෙස ඇමරිකාව විසින් සලකනු ලබන අධි තාක්ෂනික වර්ධනයේ ඇමරිකානු ප්‍රමුඛත්වය තබාගැනීමේ ව්‍යායාමය තුළය.

ඇමරිකාවේ හා ලෝකයේ කොටස් වෙලදපොළවල කැලඹීමට එකම කාරනය ගැඹුරුවන ඇමරිකා-චීන ආර්ථික යුද්ධය නොවේ. කෙටි කාලයකට වර්ධනයේ "ස්ථාවරත්වයක්" ඇතිවූ 2017න් පසුව ලෝක ආර්ථිකය මන්දගාමී වන බවට ඇති පැහැදිලි සලකුණු හමුවේ එය වෙලදපොළවල වැඩෙන කැලඹීම්වල ප්‍රධාන සාධකය වන්නේය.

මන්දගාමීත්වය පිලිබිඹු කරමින් ලෝක තෙල් මිල ගනන් පසුගිය දෙමසක කාලයක් තිස්සේ තියුණු ලෙස පහත වැටුණි. සැපයුම ඉල්ලුම අහිඛවා ගියේය. ඔක්තෝබර් මුල පටන් බොරතෙල් පාදක මිල බැරලයකට ඩොලර් 86ක් වැඩියෙන් පහත වැටුණ අතර 6෫෦ වන විට මිල පැවතුනේ බැරලයකට ඩොලර් 58ක් ලෙසය. එය තවදුරටත් පහත වැටෙනු ඇති බවට පුරෝකථනය කෙරේ.

ඔපෙක් යන තෙල් කාටලය, විශානාහි පැවති රැස්වීමේදී නිෂ්පාදනය කපා හැරීමේ එකඟත්වයක් ඇතිකර ගැනීමට අසමත් වීමට ප්‍රතිචාර වශයෙන් චෝල් විදියේ ඇමරිකානු ෂෙල් තෙල් සැපයුම්කරුවන්ගේ කොටස් අගය පහත වැටීම කැපී පෙනුණි. ඔපෙක් සාමාජිකයෙකු නොවන රුසියාව ද ඇතුලු රටවල තවදුර සාකච්ඡා අද දිනයේදී ද පැවැත්වෙන අතර එකඟත්වයකට පැමිණෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

එහෙත් මිල පහත යාම දැනටමත් ඇමරිකානු නිෂ්පාදකයින් මත දැඩි බලපෑමක් කර තිබේ. 6෫෦ ඔවුන්ගේ කොටස් අගය සියයට 6-9 අතර ප්‍රමාණයකින් පහත වැටුණි. පිරිහීම ලාභ කපාහැරියා පමනක් නොව, ෂෙල් ව්‍යාපෘති වලට මූල්‍ය සම්පාදනයේදී යොදාගන්නා අබලි බැඳුම්කර වෙලදපොළ තුළ නය සිරකිරීමකට ද මුහුණපා ඇත. අබලි වෙලදපොළේ ගෙවන පොලී අනුපාතය ඇමරිකානු භාන්ඩාගාර බිල්පත්වලට ගෙවන පොලිය හා සසඳන කල දැන් සියයට 5.5ක පරතරයක් ඇතිව තිබේ. එය වසර එක හමාරකට පසු ඉහලම මට්ටමය.

ප්‍රතිලාභ වක්‍ර ය සමතලා වීම ඇඟවුම් කරන පරිදි, අවධමනයක් පිලිබඳ බියට ද වෙලදපොළ ප්‍රතිචාර දක්වයි. එනම් රජයේ කෙටිකාලීන බැඳුම්කර පොලී අනුපාතය හා දිගුකාලීන සුරැකුම්පත් ප්‍රතිලාභ එකිනෙක සම්පාත වීමයි. මේ සතිය මුල, වසර දෙකේ හා වසර දහයේ භාන්ඩාගාර බිල්පත් අතර පරතරය, වසර 11ට පසුව එහි පහතම මට්ටමට ලඟාවිය. 6෫෦ වසර තුනේ භාන්ඩාගාර බිල්පත් ප්‍රතිලාභ වසර පහේ බැඳුම්කර ප්‍රතිලාභ ඉක්මවා ගියේය. එය ඇතුලට නැමුණු ප්‍රතිලාභ වක්‍රයක නැඹුරුව ඉහල නැංවීය. එය පුලුල් ලෙස සලකනු ලබන්නේ පසුබෑමක සලකුණක් ලෙසය.